

שאלות הנוגעות לביצוע עבירות בנשק ברישיון ולשימוש בו לרעה

מסמך זה מוגש לוועדה לביטחון לאומי בראשות חבר הכנסת צביקה פוגל, ונידונות בו בקצרה כמה שאלות הנוגעות להיקף השימוש לרעה בנשק ברישיון, ובפרט להיקף העבירות באמצעות נשק כאמור.

בפברואר 2023 קיימה הוועדה לביטחון לאומי דיון בנושא פעילות אגף רישוי כלי ירייה במשרד לביטחון לאומי.¹ על רקע נתונים המעידים על עלייה במספר הבקשות לקבלת רישיון נשק פרטי² עלו בדיון חששות מההשלכות האפשריות של הגדלת כמות כלי הנשק החוקיים, ובעקבות כך התבקשו במרכז המחקר והמידע של הכנסת להציג נתונים בדבר ביצוע עבירות ושימוש לרעה בנשק ברישיון.

פנינו למשטרת ישראל במרץ 2023 וביקשנו לקבל נתונים רלוונטיים על התופעות האלה: **גנבות נשק**, לפי סוג רישיון הנשק שנגנב (נשק פרטי, נשק ארגוני, נשק צה"לי); **עבירות** שביצעו מחזיקי נשק ברישיון בנשקם; **והתאבדויות** בנשק ברישיון.

על פי תשובת המשטרה שהתקבלה במאי 2023, את **מרבית המידע המבוקש המשטרה אינה יכולה לספק**: אין אפשרות להפיק את הנתונים המבוקשים בפילוח לפי סוג רישיון הנשק, שכן גם במקרים שבהם יש בתיק החקירה מידע על רישיון כלי הנשק, מידע זה אינו זמין לשליפה, היות שהוא אינו נכלל במטא-נתונים (Metadata) במערכות המידע של המשטרה.³ לפיכך, ביקשנו למקד את הבדיקה בתיקי רצח, ולערוך **בחינה ידנית פרטנית** של סוג רישיון הנשק שהתמקדות בה תהיה בתיקי רצח בנשק חם שנרשם בהם חשוד בשלוש השנים האחרונות; זו הייתה תגובתה של חטיבת החקירות: "אין במדור סיוע חקירתי מעקב אחר רישיון כלי הנשק אשר באמצעותו בוצעה העבירה".⁴ הגשנו בקשה חוזרת לערוך בדיקה ידנית פרטנית אף יותר: סוג רישיון הנשק רק בתיקי הרצח בנשק חם שנפתחו בשנה אחת – 2022 – שבהם נרשם חשוד (כ-50 תיקים) – זו התגובה שהתקבלה ביולי 2023: "לא ניתן לפלח סוג נשק ורישיון, שכן במספר לא מבוטל של מקרי רצח, לא נתפס הנשק המבצע". בתשובה לא סופקו נתונים על סוג

¹ הכנסת ה-25, הוועדה לביטחון לאומי, פרוטוקול 5, [סקירת פעילות אגף רישוי כלי ירייה במשרד לביטחון לאומי](#), 14 בפברואר 2023.

² ראו: רוני הרשקוביץ, [נתונים על בקשות לקבלת רישיון נשק פרטי](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 13 בפברואר 2023.

³ רב פקד ישראל שמרלינג, קצין מדור חקירות, חטיבת החקירות, משטרת ישראל, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מכתב, 23 במרץ 2023, הועבר בדוא"ל: 4 במאי 2023.

⁴ רב סמל בכיר שלומית חסנוף, מדור סיוע חקירתי, חטיבת החקירות, משטרת ישראל, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מכתב, 18 באפריל 2023, הועבר בדוא"ל: 4 במאי 2023.

רישיון הנשק במקרים שבהם כלי הרצח נתפס. לצד זאת, מדור נפגעי עבירה ומשפחה אוסף נתונים פרטניים על אודות מקרי רצח של נשים; נתוני המדור על סוג רישיון הנשק ששימש לרצח נשים בנשק חם יובאו בהמשך.

גנבת נשק

מהנתונים שנמסרו על גנבת נשק עלה כי בכל אחת מחמש השנים האחרונות נפתחו כ-90-200 תיקים בגין גנבת נשק – בסך הכול כ-660 תיקים; ב-76% מהמקרים (כ-500 תיקים) הנשק נגנב מבית פרטי או מבניין מגורים,⁵ ב-7% (כ-50 תיקים) – ממקום ציבורי, וב-3% (20 תיקים) – מכלי רכב (ב-14% מהמקרים מקום הגנבה סווג כ"אחר").⁶ כאמור, אין בידי המשטרה אפשרות לפלח נתונים אלו על פי סוג רישיונו של הנשק שנגנב. בתשובת המשטרה לא התקבל מענה על השאלה אם כל מקרה שבו נגנב נשק צה"לי מדווח לה, ואם בכל מקרה כזה נפתח תיק (ובמשתמע – אם הנתונים שדווחו לנו משקפים את כלל מקרי גנבת הנשק הצה"לי). נציין כי רק שלושה תיקים שנפתחו בחמש השנים האחרונות מסווגים כתיקים שהעבירה בהם נעברה בבסיס צבאי.⁷

רצח בנשק חם

על פי נתוני מדור סיוע חקירתי, בשנים 2020-2022 אירעו 439 מקרי רצח, ובכמעט שני שלישים מהם (285, 65%) הרצח בוצע בנשק חם; ביותר ממחצית מקרי הרצח בנשק חם (158, 55%) נרשם חשוד בתיק.⁸ כאמור, למרות פניות חוזרות לא התקבלו נתונים על סוג רישיון הנשק ששימש לרצח גם במקרים שבהם יש חשוד בתיק וכלי הנשק נתפס.

על פי נתוני מדור נפגעי עבירה ומשפחה, בשנים 2020-2022 נרצחו בישראל 80 נשים, 34 מהן (43%) נרצחו בנשק חם.⁹ נתוני כלל מקרי רצח הנשים שנמסרו לנו לא פולחו לפי קבוצת האוכלוסייה שאליה השתייכה הנרצחת (פילוח נתוני מקרי הרצח בנשק חם יוצגו בהמשך). מנתונים שנמסרו לנו בעבר עלה כי בשנים האחרונות כ-40% מהנשים שנרצחו היו יהודיות, וקרוב ל-60% היו ערביות (ייצוג יתר יחסית לשיעורן באוכלוסייה).¹⁰ ככלל, כדי לקבוע אם כלי נשק ברישיון שימש לרצח, על המשטרה לתפוס את כלי הנשק ולקבוע מי החשוד ברצח. מנתונים שנמסרו לנו בעבר עלה כי שיעורי פיענוח תיקי רצח של נשים יהודיות גבוהים משיעורי פיענוח תיקי רצח של נשים

⁵ לרבות חצר בית, משרד פרטי, חדר מדרגות או מקלט.

⁶ חוליית הפקת מידע באגף התכנון והארגון, משטרת ישראל, נתוני גניבת נשק, הופק: 19 במרץ 2023, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל: 4 במאי 2023.

⁷ שם.

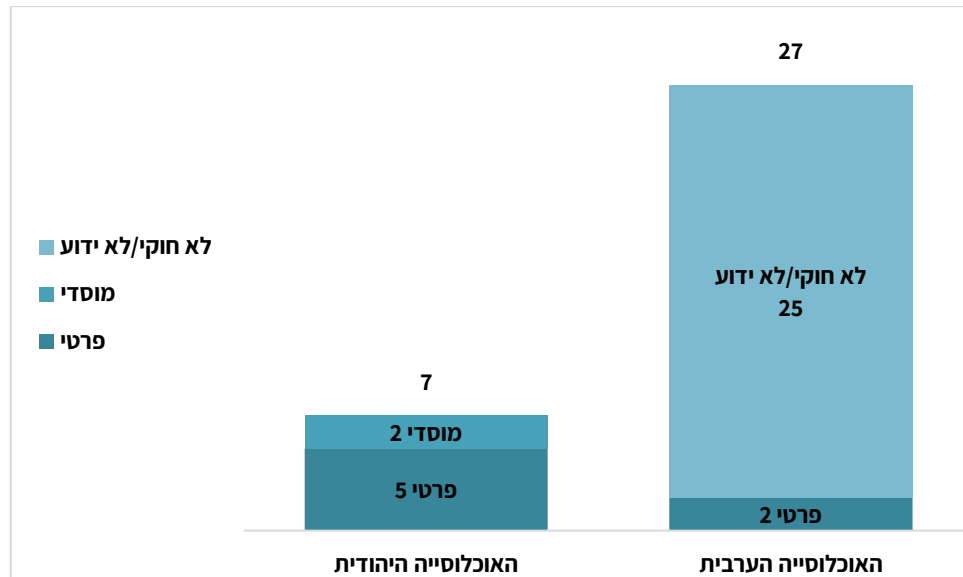
⁸ רב סמל בכיר שלומית חסנוף, מדור סיוע חקירתי, חטיבת החקירות, משטרת ישראל, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מכתב, 18 באפריל 2023, הועבר בדוא"ל: 4 במאי 2023.

⁹ רב סמל בכיר שלומית חסנוף, חוליית צוות חקירה מיוחד, האגף לחקירות ומודיעין ורב סמל בכיר, זוהרה עטיה, עוזרת ראש חוליית אלימות במשפחה, האגף לחקירות ומודיעין, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מכתב, 11 ביוני 2023, הועבר בדוא"ל: 20 ביולי 2023.

¹⁰ עדו אבגר, ריכוז נתונים לקראת היום הבין-לאומי למאבק באלימות כלפי נשים, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 22 בנובמבר 2020; ג'רי אלמו, ריכוז נתונים על אלימות במשפחה בדגש על אלימות כלפי נשים, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 22 בנובמבר 2021; נורית כימוביץ כהן, נתונים על אלימות כלפי נשים, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 20 בנובמבר 2022.

ערביות: ב-73% מתיקי הרצח של נשים יהודיות בשנים 2020-2021 הוגש כתב אישום עד אוגוסט 2022, ¹¹ וב-42% מתיקי הרצח של נשים ערביות. ¹² בשל הבדלים אלו ביקשנו לבחון את סוג רישיון כלי הנשק ששימש לרצח, לפי קבוצת האוכלוסייה של הקורבן, כמוצג בתרשים 1.

תרשים 1: רצח נשים בנשק חם לפי קבוצת אוכלוסייה וסוג רישיון נשק, 2020-2022¹³

כאמור, בשנים האחרונות כ-40% מהנרצחות היו נשים יהודיות, אולם שיעורן בקרב הנרצחות בנשק חם נמוך יותר - כ-20% - כלומר יחסית לנרצחות ערביות, פחות יהודיות נרצחו בנשק חם, ורובן נרצחו באמצעים אחרים.

כל רציחות הנשים היהודיות בנשק חם בוצעו בנשק ברישיון - לרוב נשק ברישיון פרטי; לעומת זאת, באשר לרוב המוחלט של רציחות הנשים הערביות בנשק חם, המשטרה אינה יודעת באיזה נשק בוצע הרצח, או שהוא בוצע בנשק ללא רישיון (המשטרה לא הבחינה בין שתי קטגוריות אלו בתשובתה).

¹¹ על פי דברי מנכ"ל המשרד לביטחון הפנים בדיון ועדת ביטחון הפנים (כשם דאז) בינואר 2022, המדד המקובל במשרד לפענוח תיק הוא הגשת כתב אישום כנגד החשוד הרשום בו. הכנסת ה-24, ועדת ביטחון הפנים, פרוטוקול 54, [הצגת מדדים לבחינת התוכנית הממשלתית לטיפול בתופעות הפשיעה והאלימות בחברה הערבית](#), 24 בינואר 2022, עמ' 6.

¹² נורית יכימוביץ-כהן, [נתונים על אלימות כלפי נשים](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 20 בנובמבר 2022.

¹³ רב סמל בכיר שלומית חסנוף, חוליית צוות חקירה מיוחד, האגף לחקירות ומודיעין ורב סמל בכיר, זוהרה עטיה, עוזרת ראש חוליית אלימות במשפחה, האגף לחקירות ומודיעין, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מכתב, 11 ביוני 2023, הועבר בדוא"ל: 20 ביולי 2023.